

ISSAI 10

Uluslararası Yüksek Denetim Kurumları Standartları (ISSAI), Uluslararası Yüksek Denetim Kurumları Teşkilatı (INTOSAI) tarafından yayımlanmıştır. Daha fazla bilgi için: www.issai.org

INTOSAI



*Yüksek Denetim
Kurumlarının
Bağımsızlığına İlişkin
Meksiko Deklarasyonu*

*Mexico Declaration
on SAI Independence*

YDK'LARIN BAĞIMSIZLIĞINA İLİŞKİN MEKSİKO DEKLARASYONU

Önsöz

Meksiko'da Uluslararası Yüksek Denetim Kurumları Teşkilatının (INTOSAI) XIX. Kongre toplantısında:

Kamu fonları ve kaynaklarının usulüne uygun ve verimli kullanılmasının, kamu finansmanının sağlıklı bir şekilde ele alınması ve sorumlu merciler tarafından alınan kararların etkinliği için vazgeçilmez ön koşullardan biri olduğu;

Lima Deklarasyonu Denetim Usulleri Rehberinde (Lima Deklarasyonu) Yüksek Denetim Kurumlarının (YDK'lar) görevlerini, yalnızca denetlenen kurumdan bağımsız olmaları ve dışarıdan gelecek etkilere karşı korunmaları halinde yerine getireceklerinin ifade edilmiş olduğu;

Bu hedefe ulaşılmasında, sağlıklı bir demokrasi için her ülkenin bağımsızlığı yasayla güvence altına alınmış bir YDK'ya sahip olmasının zaruri olduğu;

Lima Deklarasyonunda kamu kurumlarının tümüyle bağımsız olmayacağı; YDK'ların görev ve yetkilerini yerine getirmeleri için gerekli işlevsel ve kurumsal bağımsızlığa sahip olmaları gerektiğinin kabul edildiği;

Bağımsızlık ilkelerinin uygulanmasıyla, YDK'ların farklı teminatlardan faydalanarak farklı şekillerde bağımsızlıklarını sağlayabilecekleri;

Bu dokümanda yer alan uygulama hükümlerinin ilkeleri tanımladığı ve bağımsız bir YDK için ideal olarak nitelendirildiği;

Mevcut durumda YDKların hiçbirinin bu uygulama ilkelerinin tamamını karşılamadığı anlaşıldığından; bağımsızlığın sağlanması için diğer iyi uygulamaların ekli rehberlerde sunulmasına karar verildiği;

GÖZ ÖNÜNDE BULUNDURULARAK;

“Bağımsızlığa İlişkin Meksiko Deklarasyonu” başlıklı bu belgenin kabul edilmesi, yayımlanması ve dağıtılması

KARARA BAĞLANMIŞTIR.

Genel

Genel olarak Yüksek Denetim Kurumları, sağlıklı bir kamu sektörü denetiminin temel gereklilikleri olarak Lima Deklarasyonu ile INTOSAI'nin (Kore, Seul'de yapılan) XVII. Kongresinde alınan kararlarından doğan sekiz ana ilkeyi kabul eder.

İlke 1

Uygun ve etkin bir anayasal/yasal/hukuki çerçeve ile bu çerçeve dokümanda yer alan hükümlerin fiili uygulamasının mevcudiyeti

YDK'nın bağımsızlığının kapsamını ayrıntılı bir şekilde açıklayan bir mevzuat gereklidir.

İlke 2

Görevlerinin ifasında teminat ve yasal dokunulmazlık da dahil olmak üzere YDK'nın başkanlarının ve (kurullar şeklinde örgütlenmiş YDK'ların) üyelerinin bağımsızlığı

Geçerli mevzuat;

- yürütmeye karşı bağımsızlığını güvence altına alan bir usule göre atanan, yeniden atanan veya azledilen (bkz. ISSAI-11 Yüksek Denetim Kurumunun Bağımsızlığına İlişkin Rehberler ve İyi Uygulama Örnekleri);
- görev ve yetkilerini intikam alınma korkusu olmaksızın yerine getirmelerini sağlayacak şekilde yeterli uzunlukta ve sabit dönemlerle atanan ve
- geçmişte veya şu anda, halin icabına göre görevini yerine getirmeden kaynaklanan her türlü eylemlerinde hukuksal koruma altında olan

YDK Başkanı ve kurullar şeklinde örgütlenmiş YDK'ların üyelerinin atanma, yeniden atanma, görevlendirme, görevden azledilme ve emekliliklerine ilişkin şartları belirler.

İlke 3

YDK'nın fonksiyonlarını yerine getirmede yeterli görev ve yetki genişliği ve tam takdir yetkisi

YDK'lara,

- kamu parası, kaynağı veya mallarının yasal niteliğine bakılmaksızın bir alıcı veya lehdar tarafından kullanımını;
- devlet veya kamu kurumlarına ait gelirlerin tahsilâtını;
- devlet veya kamu kurumlarının hesaplarının yasallığı ve düzenliliğini;

- mali yönetim ve raporlamanın kalitesini;
- devlet veya kamu kurumlarının faaliyetlerinin ne ölçüde etkin, verimli ve ekonomik olduğunu denetleme yetkisi verilmelidir.

Yasalarla özel olarak yapılması gerekli kılınan haller dışında, YDK'lar devlet veya kamu kurumlarının politikalarını denetlemez; politika uygulamasının denetimiyle kendilerini sınırlandırır.

Yasama tarafından çıkarılan kendileri için geçerli olan yasalara riayet ederken; YDK'lar

- denetim konularını seçmede;
- denetimlerini planlama, programlama, yürütme ve izlemede;
- kurumun yapılandırması ve idaresinde;
- yaptırım uygulama yetkisine sahip olmaları halinde kararlarının uygulanmasında Yasama veya Yürütmenin yönlendirme veya müdahalesine kapalıdır.

YDK'lar, her ne şekilde olursa olsun, denetledikleri kurumun yönetimine müdahale etmemeli veya müdahale ediyor görünmemelidir.

YDK'lar, tarafsız kalmaları ve tarafsız olduklarının görünmesi için; personelinin denetledikleri kurumlar ile çok yakın bir ilişki içine girmemesini sağlamalıdır.

YDK kendisine ait sorumlulukların ifasında tam yetkiye sahip olmalı; kamu fonlarının kullanımı ve yönetiminin iyileştirilmesi hususunda çaba sarf eden devlet veya kamu kurumları ile işbirliği yapmalıdır.

YDK; INTOSAI, Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu veya diğer tanınmış standart belirleyici organların resmi dokümanlarını temel alan uygun çalışma ve denetim standartları ile mesleki ahlak kurallarını uygulamalıdır.

YDK'lar - (anayasa, yasalar veya mevzuatın gerektirdiği şekilde) Yasama organına veya diğer devlet organlarına kamuya açık tutmaları gereken yıllık bir faaliyet raporu sunmalıdır.

İlke 4

Bilgiye kısıtlanmamış erişim

YDK'lar, yasalarla kendilerine verilen görevleri usulünce yerine getirmeleri için gerekli bütün belge ve bilgilere zamanında, engellenmeden, doğrudan ve serbest olarak erişmek için gerekli yetkilere sahip olmalıdır.

İlke 5

Çalışmalarına ilişkin rapor verme hakkı ve yükümlülüğü

YDK'lar, denetim çalışmalarının sonuçlarını raporlama hususunda sınırlandırılmazlar. Denetim çalışmaları ile elde ettikleri sonuçları en az yılda bir kere raporlamaları kanunla gerekli kılınmalıdır.

İlke 6

Denetim raporlarının içerik ve zamanlamasını belirleme ile raporları yayımlama ve dağıtma özgürlüğü

YDK'lar denetim raporlarının içeriğini belirlemede serbesttir.

YDK'lar, gerektiğinde denetlenen kurumun görüşlerini de dikkate alarak tespitte bulunma ve öneri getirmede özgürdür.

YDK'ların denetim raporlarına ilişkin asgari gereklilikleri ve uygun olan hallerde, resmi bir denetim görüşü veya sertifikasına tabi tutulması gereken spesifik konular mevzuatla düzenlenir.

YDK'lar, spesifik raporlama şartlarının yasayla öngörüldüğü haller dışında denetim raporlarının zamanlamasını belirlemede özgürdür.

YDK'lardan Yasama organının kendisi, komisyonlarından biri veya hükümet tarafından özel bir soruşturma veya denetim yapması istenebilir.

YDK'lar, raporlarını (yasanın gerektirdiği şekilde) uygun merciye resmi olarak sunduktan veya ilettikten sonra yayımlama ve dağıtma özgürlüğüne sahiptir.

İlke 7

YDK tavsiyelerinin izlenmesinde etkin bir mekanizmanın var olması

YDK'lar düzeltici eylemde bulunmaları için spesifik tavsiyelerin gözden geçirilmesi ve izlenmesi amacıyla usulüne uygun şekilde raporlarını Yasama organına, komisyonlarından birine veya denetlenen kurumun yönetim kuruluna sunar.

YDK'lar uygun görüldüğü şekilde Yasama organı, komisyonlarından biri ya da denetlenen kurumun yönetim kurulu tarafından yapılan tespit ve tavsiyelerde olduğu gibi kendisi tarafından yapılan tespit ve tavsiyelerin denetlenen kurum tarafından gereği gibi ele alındığını sağlamak için kendi iç izleme sistemine sahiptir.



YDK'lar, kendilerine yasalarla izleme ve yaptırım yetkisi verilmiş olsa dahi izleme raporlarını değerlendirmeleri ve gereğini yapmaları için usulüne uygun şekilde Yasama organına, komisyonlarından birine veya denetlenen kurumun yönetim kuruluna sunar.

İlke 8

Mali ve yönetsel/idari özerklik ile yeterli beşeri, maddi ve parasal kaynakların mevcut olması

YDK'lar gerekli ve makul miktarda beşeri, maddi ve parasal kaynaklara sahip olmalıdır. Yürütmenin bu kaynaklara erişimde herhangi bir kontrol veya yönlendirmesi olmamalıdır. YDK'lar bütçelerini kendileri yönetir ve usulüne uygun olarak tahsis eder.

Yasama organı veya komisyonlarından biri YDK'nın görevlerini yerine getirmesi için gerekli kaynaklara sahip olmasını sağlamakla yükümlüdür.

YDK'lar, kendilerine sağlanan kaynakların görevlerini yerine getirmelerine imkân tanıyacak ölçüde yeterli olmaması hâlinde; doğrudan Yasama organına başvurma hakkına sahiptir.

